

קונטרס הלכות

דפנות הסוכה

שיטה לא נודעה למי

והיא

השלמה לשו"ע אדמו"ר הזקן

סימן תרל

נערך מחדש בתוספת ציונים והערות

ע"י הרב לוי יצחק ראסקין

דומ"צ קהילת ליובאוויטש - לונדון

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

הוצאת ספרים קה"ת עמוד מס 579 תולדותיה הוצאת ספרים קה"ת הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

אינו מוזכר (בהמבוא) ע"ד כו"כ עלים להל' סוכה (?) - פנים ומסביב
שאינו דאי ודאי וכו' כדאי להזכירו

פתח דבר

מוגש בזה לפני רבנן ותלמידיהון שיטה לא נודעה למי על הלכות דפנות הסוכה באו"ח סימן תר"ל. סימן זה חסר בשו"ע אדמו"ר הזקן בעל התניא, וניתן לשער כי מחבר זה אימץ סגנון דומה, בכדי להשלים החסר, אלא שהוא נצמד לסעיפים של שו"ע המחבר.

סימן זה כבר הופיע בחלקו כנספח לספר 'צמח צדק - פסקי דינים' מהדורת תשל"ב. אח"כ, כשנתגלו עוד כתבי-יד ממלאכה זו, הופיעו הדברים בקובץ 'יגדיל תורה' נ"י. חוברות ח' ו"ב, ושוב ב'צמח צדק - פסקי דינים' מהדורת תשנ"ד.

בראש הדף העתקנו כתב-יד קודש של כ"ק אדמו"ר ז"ע. זה נכתב בקשר להופעת הספר 'תורת חב"ד - ספרי ההלכה', מעשה ידי אומן, ש"ב הר"ר יהושע מונדשיין ז"ל. ההערה מצביעה על זה שבמבוא' לספר הנ"ל לא נזכרו עלי-הלכה הללו.

כוונת דבריו הק' לכאורה, שהי' כדאי להזכיר אודות עלים הללו למרות שאין ודאות מי חיברם. הלשון "פנים ומסביב" מורה שיש כאן עיקרי ההלכות וגם ביאור - כעין ה'קונטרס אחרון' שבשו"ע אדה"ו, ואולי הכוונה לשני חלקי סעיף ג. או שהכוונה לציוני מקורות, כסגנון שו"ע אדה"ו.

המעין במהדורות דפוס הנ"ל יראה שנפלו בזה שגיאות רבות - אולי עקב המהירות במלאכת ההעתקה מכתבי היד, והשתדלנו לתקן אותן בזה. גם, בכדי להקל על המעיין, פתרנו רבים מהראשי-תיבות, חילקנו הסעיפים לקטעים קצרים, ואחדים מהערות המחבר העברנו אל שולי הדף, ולציוני המחבר הוספנו פירוט הדף וכו' [בתוך סוגריים מרובעים]. במקרים אחדים לא הצלחנו לפענח הציונים, והשארנו המקום חלק, מוקף בסוגריים. המחבר נהג להעמיד את הציון בריש הציטוט, ואנו נשמרנו לעשות כמעשהו.

תודתי בזה אל האברך הרב מרדכי דבורקין נ"י אשר בצוותא עברנו על הלכות הללו.

בין כסה לעשור, תהא שנת פדותנו,

לוי יצחק ראסקין, דומ"צ בקהילת ליובאוויטש, לונדון

[סימן תרל. דיני דפנות הסוכה]

א כל הפסולין לסכך בין דברים שפיסולן מדברי סופרים * בין דברים שפיסולן מדברי תורה, כשרים לדפנות הסוכה, ^ב דכל סוכה הכתוב סכך משמע, דדופן לא אקרי סוכה, ולכן כשעושים אותם מדבר שגידולו מן הארץ אין צריכים לדקדק להעמידו דרך גדילתן דוקא כדאמרינן גבי לולב שאין יוצאי' בו אלא דרך גדילתו, כיון שהדפנות כשרים מכל דבר אעפ"י שאין גידולו מן הארץ.

^ג וכל זה בענין שאין הסכך נסמך על הדפנות, אבל אם הם לבד מעמידו את הסכך יש להחמיר לכתחלה שלא יעשו אותן מדבר המקבל טומאה שמא יבואו לסכך בו כמ"ש סי' תרכ"ט ס"א.

ואפילו חמתן של דפנות מרובה מצילתן כשרה, שהתורה לא הקפידה בזה אלא בסכך.

^ד ומ"מ אסור לכתחלה לעשות הדפנות מדבר שריחן רע כמו שאסור בסכך כמשנ"ת בסי' תרכ"ט, דחד טעמא אית להו שמתוך שיצערנו יצטרך ללכת חוץ לסוכה, ומהאי טעמא אין לעשות סוכה סמוך לבית הכסא או אשפה שריח רע מגיע אליהם, אבל בדיעבד או שאין לו מקום אחר יוצא ידי חובתו בזה, שהרי גם בסכך לא גזרו בזה רק לכתחלה. ומ"מ אם ריח רע מצואה מגיע, יש אומרים שאסור לברך שם ברכת המזון, וכן אם רואה אותה, כמ"ש בסי' ע"ט סעי' ב' ^ה. ואם הריח גדול עד שאין דעת האדם סובלתו אפשר שפוסלה מן התורה דתשבו כעין תדורו בעינין.

ומותר לעשות הדפנות מדבר שנושר ונובל תמיד ואע"פ שכיוצא בזה אסור לסכך לכתחלה משום שמא יניח הסוכה ויצא, מ"מ לא דמי, דהתם בסכך שיפול על ראשו חיישינן שיצער ויצא, משא"כ בדפנות שיפול לצדדין ליכא למיחש מידי.

^א אלי' רבה [סק"א: וכל אחרונים לא חשו לה], פרי מגדים [מ"ז א], דלא כב"ח [סוד"ה ואפילו, בשם כמה ראשונים], ע' [להלן] סעיף י"ב, ואדם מקבל טומאה, וכן בהמה בסי"א שאין נק' גידולי קרקע, ופסולה לסכך, כדאיתא בגמ' י"ב א'. וע' תוס' [ד"ה וגידולין] י"א סע"ב.

^ב רש"י י"ב א' [ד"ה כשרין].

^ג גמ' ד"ז [צ"ע]. ואולי הכוונה לדף ב ע"א, שם מבואר שמחיצות של ברזל הם כשרים, כמובא בביאור הלכה כאן].

^ד ר"מ [צ"ל: ר"ן, בדפי הרי"ף: ז א ד"ה שוצי] רמ"א [ס"א].

^ה [הכוונה לשו"ע המחבר. אבל בשו"ע אדה"ז שם ס"ה הביא ב' דיעות אם מחיצה מועלת לענין ראיית צואה, אבל לא הביא כלל הסברא שתועיל לענין ריח].

ואסור לעשותם מדברים שאם יבשו יבולו ולא ישאר בהם ממש, כמו ירקות. ואע"פ שהן עתה לחים, כל שעתידין להתייבש בתוך ז' עד שלא יהא בהן שיעור מחיצה, הרי נחשב מקומם כאלו הוא אויר וכאלו אינם וכמשנ"ת בס' תרכ"ט סי"ב לענין סיכוך. ואפילו בדיעבד פסולה בזה מדאורייתא¹, וי"א שפיסולם מדברי סופרים שגזרו שלא יעשו הסוכה מהם בעודם לחים שמא יבולו ולא ירגיש בזה².

ב סוכה שאין לה ג' דפנות פסולה שנאמר בתורה ג' פעמים בסכת בסכת בסוכת תשבו, א' מלא ושנים חסרים, הרי כאן ד' פעמים 'סכת', חד לגופי' לעשיית הסכך, והג' באו ללמד על המחיצות שיהיו ג'. ואע"פ שכל 'סוכה' הכתוב סכך משמע ולא דפנות, מ"מ מיתורא דקראי ילפינן לדפנות, והלכה למשה מסיני שהשלישית די בטפח לבד, ושני הדפנות צ"ל שלימות במשך ז' טפחים שהוא שיעור סוכה³.

ומדברי סופרים⁴ שאם היו זו בצד זו כמין גא"ם עושה דופן שיש ברוחבו יותר על טפח ומעמידו בפחות מג' סמוך לאחד משתי הדפנות, ופחות מג' הרי הוא כלבוד, והוא ליה כמחיצה של ד' טפחים. נמצא רובו של דופן עשוי⁵.⁶ ומפני שמ"מ אין לה ג' דפנות גמורות⁷, צריך לעשות ג"כ צורת הפתח בדופן הג', וזהו ג"כ מדברי סופרים.

וצורת הפתח האמור בכל מקום הוא אפ' קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן אפ' שאינו מגיע להן. וכמו כן כאן,⁸ יעמיד קנה כנגד מקום סיום הכותל הא' ויתן קנה על גבי הטפח והקנה הזה, ונמצא כל הדופן הג' ניתקן בצורת הפתח⁹.¹⁰ ואפ' יש בין הטפח להקנה שכנגד סיום הכותל הרבה כולה כשירה בזה, לפי שנמצא כולה ניתקנה בצורת הפתח שבינתיים.

¹ ח' הריטב"א [יג ב ד"ה אמר שמואל].

² ח' הריטב"א [שם, דיעה הא].

³ תוס' ז' [ע"ב ד"ה סיכוך] ב"ח [ד"ה ודע. הכוונה לבסס ששיעור הטפח בדופן הג' הוא מדאורייתא].

⁴ גמ' [ז א, כדעת ר' סימון אמר ר' יהושע בן לוי].

⁵ רש"י [שם, ד"ה ומעמידו].

⁶ רמב"ם [הלכות סוכה פ"ד ה"ב].

⁷ גמ' [שם].

⁸ רש"י [שם, ד"ה וצריכא] טור [ס"ב].

⁹ פרי מגדים [א"א ריש הסימן] לדעת הר"ן [ז א ד"ה אמר רבא] וכן נראה בהגהות מיימוניות [פ"ד אות ג, שבדופן לא די ע"י ב' פעמים לבד, כ"א שהמשך הדופן ייעשה ע"י צורת הפתח].

¹⁰ משמעות הגמ' וכל הפוסקים וכ"כ הריטב"א די"ו [ע"ב ד"ה והא קמ"ל].

^{טו} ויש אומרים שאפילו אין מעמיד הקנה בסוף הכותל ממש רק שצריך שירחיקנו ד' טפחים מן הטפח, דפתח פחות מד' טפחים לא עבדי אינשי, אז ג"כ כל הסוכה כשירה על ידי כך. ויש להחמיר בזה לכתחילה, אבל בדיעבד י"ש להקל דלא גרע מפסל היוצא מן הסוכה שנידון כסוכה כמ"ש.

ואם הסוכה קטנה ואין ד' טפחים מן הטפח עד הזוית שכנגד הכותל הא', יעמיד הקנה להלאה מן הזוית כדי שיהי' ד' טפחים ביניהן י"ש מקילין בזה שאין צריך להרחיק יותר מזויות הכותל. והעיקר כסברא הראשונה י"ש, ^כ לפי שיש מקילין בזה אפילו בלא צורת הפתח, שהרי כל פחות מג' הוא כלבוד ונמצא יש כאן מחיצה ז'. ואפילו עושה כל הג' מחיצות בענין זה, שנותן קנה קנה וביניהן פחות מג' טפחים, הסוכה כשרה בזה, כמו שחשוב דופן לענין שבת כמבואר בסי' ש"ס.

^{כא} כב אלא שיש חולקים עליהם וסבירא להו דלא מהני אלא אם כן עושה ד' דפנות שלימים בענין זה, אבל בעושה רק ג' דפנות לא מהני מחיצות אלו מדברי סופרים, כיון שהם מחיצות גרועות. ואפי' אם ב' הדפנות הם שלימים רק מחיצה ג' עשוי' בענין זה, לא מהני. ויש להחמיר כסברא זו.

ומ"מ ביש טפח שוחק וצורת הפתח רק שהוא פחות מג' יש להקל דהוי תרי טעמי להקל.

ג ואם לא היו ב' דפנות זו אצל זו כמין גא"ם, אלא זו כנגד זו וביניהם מפולש ^{כב} אז לא סגי בפס טפח אלא עושה פס שיש ברוחבו ד' טפחים ומשהו, ומעמידו בפחות מג' סמוך לא' משתי הדפנות, דהוי שם כלבוד ^{כד} והרי זה

^{טו} הגהות מיימוניות (רפ"ה) [שם].

^{י"ד} פרי מגדים [א"א סק"א] ר"ן [ראה שער הציון אות ב, שגם להר"ן יש לומר שבכותל ארוך די בז' טפחים ע"י לבד וצורת הפתח של ד' טפחים].

^{י"ה} משמעות ריא"ז [שלטי גיבורים ב ע"ב אות ב] וקרבן נתנאל פ"ק ס"ק [אולי צ"ל סק"ל - בסימן ו].

^{י"ז} [לכאורה צ"ל 'הסברא האחרונה'. ואולי הכוונה לתחלת הסעיף, בסוכה גדולה, שלסברא ראשונה יש לתאם הקנה עם סוף הכותל, ולסברא הב' אין צריך לתאם. שלסברא הראשונה י"ל שכאן יש להקל ואין צורך להרחיק הקנה יותר מן הכותל].

^כ מהרש"א [ט"ז ב ד"ה בפחות] קרבן נתנאל [לסימן לא ס"ק ג] חמד משה [חידושים על השו"ע, ד"ר פיורדא תקכ"ט].

^{כא} מ"א [הכפלה של הנסמן בהערה הבאה].

^{כב} ר"ן [הנ"ל הע' יד] ריטב"א י"ו ב' [הנ"ל הע' טו] מגן אברהם [בריש הסימן].

^{כג} גמ' ז'

^{כד} רש"י [שם ד"ה עושה].

כאלו הי' דופן של (ד') [ז'] טפחים שהוא שיעור סוכה קטנה וכשרה, כ" וּאֵע"פ שנשאר עדיין מהפס עד הדופן השני יותר מג' טפחים ואפי' הרבה. כ" אבל מ"מ צריך ג"כ צורת הפתח, והוא שיתן קנה מהפס על הדופן השני. וי"א שאין צריך צורת הפתח, כ" וראוי להחמיר כסברא הראשונה.

כ" ואם לא נשאר מהפס עד הדופן השני ג"כ רק פחות מג' טפחים דהיינו שרוחב הסוכה אינה רק י' טפחים פחות משהו, אין צריך צורת הפתח לדברי הכל.

כ" וכן כשיש בשלישית דופן ז' בלא לבוד לצד א' עכ"פ^ל, אז אין צריך צורת הפתח עד סוף הכותל הב' אע"פ שנשאר שם הרבה עדיין, הואיל ואיכא דופן ז' ממש שהוא הכשר סוכה.

ואע"פ שהמגן אברהם^{כ"א} נסתפק בזה, אבל האחרונים השיגו עליו דאין כאן ספק כלל, ע' באלי' רבה^{כ"ב} וחמד משה^{כ"ג} ופרי מגדים^{כ"ד}, וכן מבואר בחי' הריטב"א דט"ז ב' דמיירי נמי בסוכה גדולה. וכן יש להוכיח ממ"ש הרא"ש^{כ"ה} ואם איתא דסוכה העשויה כמבוי לא בעי צורת הפתח, לא הוה לי' להשמיט מימרא זו עכ"ל, הובא ב"י. ואי מיירי בסוכה קטנה הרי איכא ג' מחיצות מעלי', דלבוד לא גרע מצורת הפתח, ופשיטא דאמרין מיגו ומשום הכי השמיטה. אלא ודאי מיירי בסוכה גדולה.

מיהו מדברי האלי' רבה^{כ"ו} משמע דהוא הדין נמי בסוכה קטנה. ולפי זה בסוכה קטנה נמי בעי צורת הפתח לדעה ראשונה שבש"ע. אבל החמד משה ופרי מגדים^{כ"ז} לא כתבו כן, ודבריהם נכונים, דהא מבואר בתוס'^{כ"ח} ור"ן^{כ"ט} וריטב"א דט"ז דהא דפס ד' ומשהו מתרת בסוכה משום דופן היינו בשיש כאן דופן א' שלימה לבד, והפס עולה במקום דופן ב' שלימה, ובשלישית מעמיד טפח שוחק וצורת הפתח. וא"כ מוכח דפס ד' ומשהו בסוכה קטנה דופן

כ"א אלי' רבה [סק"ד] ח"ס [צ"ל ח"מ = חמד משה, סק"ב].

כ"ב ש"ע [ס"ג, ב' הדיעות].

כ"ג ב"ח [ס"ג] אלי' רבה [סק"ה].

כ"ד חמד משה [שם].

כ"ה ר"ן רמ"א [ס"ג].

כ"ו [כלומר: שלא נאלצו לסמוך על לבוד כלל].

כ"ז [סק"ג].

כ"ח [סק"ד].

כ"ט [שם].

ל"א [א"א ג].

ל"ב [פ"ק סימן ז].

ל"ג [שכתב "אפילו רחוק יותר", משמע שגם בסוכה קטנה מיירי].

ל"ד [שם].

ל"ה [טז ב ד"ה פס].

ל"ו [ח ב בדפי הרי"ף ד"ה פס].

גמור הוא בלא צורת הפתח כלל, דאם לא כן שתי דפנות שאין גמורות לא אשכחן דמהני בסוכה, דהא בשלישית הקילו בזה על ידי צורת הפתח ולא בב'. ועוד דבתוס' ור"ן וריטב"א לא נזכר כלל צורת הפתח, וגם ממה שכתבו שם הר"ן וריטב"א דבפס פחות מד' לא מהני תרי לבוד, שמע מינה דבד' מהני.

ובלאו הכי נמי: מאי שנא ממחצלת ד' ומשהו דאיתא שם שמתרת בסוכה משום דופן ומוקים לה בי מיעזי ולא בז' דבעי צורת הפתח^מ, ומחיצות שתי לא גרע מערב לכולי עלמא, ואדרבה לפי דברי מהרש"א ומהרמ"ל עדיפא, כנ"ל ס"א^מ. ועוד הא לפי דברי מהרש"א ומהר"ם לובלין והקרוב נתנאל דלעיל ס"א^מ, אפילו בקנה קנה פחות מג' ולא^מ בעי צורת הפתח, א"כ אין להפריז על המדה להחמיר בפס ד' ומשהו עכ"פ.

ובשלטי גבורים^מ משמע ג"כ דבפחות מג' לא בעי צורת הפתח כלל בסוכה במבוי^מ ג"כ, אלא בג' או יותר מג', ע"ש. אלא דאיהו לשיטתו דס"ל כרב יהודה^מ דלא בעי רק טפח שוחק, ובזה לא קיי"ל כוותי' אלא כר"ש^מ ואי תימא ר' יהושע בן לוי דבעי פס ד'. ומ"מ נשמע ממנו לכשיש פס ומשהו ובינו לב' הכתלים פחות מג' דלא בעי' צורת הפתח.

ד^מ אם המקום שסיכך בו יש לו ג' דפנות ממש אלא שמ"מ הסוכה אין לה רק ב' דפנות זו כנגד זו וביניהן מפולש, כגון שסיכך רחוק מדופן הג' האמצעי, מ"מ די לה בתיקון המתיר בסוכה העשוי' כמין גא"ם כיון שהמקום שסיכך בו יש לו ג' דפנות ממש, אבל אם אין לו דופן ג' אלא שיש כנגדו דופן ג' בריחוק יותר מעשר לא מהני, ויש לה דין סוכה העשוי' כמבוי שנת' בסעי' ג'.^מ ויש מי שרצה להחמיר גם בדין הראשון אבל העיקר כמ"ש.

ה^ג סוכה העשוי' כמין גא"ם והכשירוהו בטפה מרווח וצורת הפתח, נ"א או סוכה העשוי' כמבוי והכשירוהו בפס ד' ומשהו וצורת הפתח כמ"ש^ל, אז אפי' אם ישנן בב' הדפנות פתחים וחלונות הרבה עד שכשתצרף הפרוץ

^מ [כלומר: לא יתכן שבמחצלת סומכים על לבוד להוות דופן, ובפס רחב ז' לא נסמוך על לבוד לבד בלי צורת הפתח].

^{מא} [צ"ל ס"ב, שם ציינו (בהע' כ) למהרש"א. וראה גם מהר"ם לובלין שם].

^{מב} [צ"ל ס"ב].

^{מג} צ"ל: לא.

^{מד} [ב, ד"ה לשון ריא"ז].

^{מה} [צ"ל: כמבוי].

^{מו} [סוכה ז, א, שגם בסוכה העשוי' כמבוי די בטפח שוחק].

^{מי} [צ"ל: כר"ס = כרבי סימון ואיתימא ר"י בן לוי, שנחלק שם על ר"י].

^{מז} מגן אברהם סק"ד.

^{מט} חמד משה [צ"ע, כי שם משמע להקל בטפח שוחק גם בדופן ג' רחוק דלא עריב].

^נ טור.

^{נא} פרי מגדים [מ"ז סק"ו].

שבהן ²² עם הפרוץ שבדופן ג' ורביעית יהי' פרוץ מרובה על העומד, אפילו הכי כולה כשרה. ואע"פ שאין בהן צורת הפתח. ²³ משא"כ לענין שבת שאינו ניתר בפרוץ מרובה על העומד.

²⁴ אבל מ"מ ב' דפנות שהן צ"ל שלימות בסוכה ג"כ מן התורה דינן כדין דופן שבת מן התורה ²⁵ ואדרבה חכמים החמירו בהם יותר בקצת דברים, דאלו בדופן שבת מחיצה של שתי בלא ערב הוי מחיצה, כדתנן מקיפים בקנים, ואע"פ שרוחב קנה אינו אלא מלא אצבע ויש בין קנה לחבירו ג' טפחים חסר משהו, והרי הפרוץ מרובה על העומד, שפיר דמי דאמרינן לבוד והוה ליה כולו עומד, ובלבד שיהא זהיר שלא יהא בין קנה לחבירו ג' טפחים כשהוא מקיף דא"כ נפיק לי' מתורת לבוד.

²⁶ ודוקא במקומות הרבה עד שיהיה הפרוץ מרובה על העומד דהיינו שהמקומות שיש בהן ג' טפחים ריוח יהי' מרובה מן העומד דהיינו המקום שיש בו ריוח ג' טפחים חסר משהו וקנה בצדו, אבל מקום א' או ב' מקומות וכה"ג כל שעומד כפרוץ הוה להו כפתחים.

וכן מקיפים בחבלים ובלבד שלא יהא בין חבל לחבירו ג' טפחים והוא מחיצה של ערב וכמשנ"ת בסי' שס"ב.

²⁷ ובמחיצות של סוכה החמירו חכמים ופסלו מחיצות אלו אפילו לדופן שלישית אלא אם כן עשה ד' מחיצות לסוכתו ואז אפילו כולם בענין זה כשרה.

וכן לענין שבת אפילו אם יש [ריוח ג' טפחים] בין עומד לעומד ג"כ אם העומד הוא ג"כ ג' טפחים הוי מחיצה דעומד כפרוץ מותר. ²⁸ ובסוכה צ"ל בעומד שיעור מקום שהוא ד' טפחים במקום א', אבל אם אין בו ד' טפחים פוסל בו פרצת ג' אפילו אם העומד מרובה על הפרוץ.

²² רש"י ז' [א ד"ה מה שאין כן בסוכה].

²³ גמ' שם [שהשבת אינה ניתרת...].

²⁴ רא"ש [פ"א ס"ח] מ"מ פ"ד [?].

²⁵ מגן אברהם ריש הסימן.

²⁶ רש"י ז' [א סוד"ה דופן].

²⁷ מגן אברהם ריש הסימן. וע' ר"ן [בדפי הרי"ף: ח ב ד"ה פס] וחידושי הרשב"א [ריטב"א] סוכה י"ו ב' [ד"ה והא קמ"ל].

²⁸ מגן אברהם ס"ה [ד"עכ"פ בעינן בעומד שיעור מקום], וראה א"א שם דהיינו ד' טפחים].

^נ וכמה יהי' כל העומד, יש אומרים שיהי' בין כל העומד ז' טפחים שהוא שיעור סוכה. ^ו ויש מקילים בזה אם יש רוב הדופן דהיינו ה' טפחים עד"מ. ^{סא} ד"מ ^{סב} במקום א' וחלל ג' עד ד' ועוד טפח עומד בסיום הפרוץ וכן עיקר.

וכן לענין שבת, אפילו אם יש פרצה יתירה מעשר אמות בכל דופן שאז לא מהני אפילו אם העומד מרובה על הפרוץ, מ"מ אם עשה צורת הפתח לפרצה זו מהני. ולא עוד אלא אפי' עשה כל הדופן מצורת הפתח לבד מהני לפי סברא ראשונה שבסי' שס"ב סעי' יו"ד שהיא עיקר, או כשהדופן רק עשר מהני לכולי עלמא.

^{סג} ובסוכה החמירו חכמים דלא מהני צורת הפתח אפי' לדופן ג' אלא אם כן יש או ^{סד} פס ד' ומשהו כנ"ל סב"ג. ובשתי הדפנות העיקריות לא מהני צורת הפתח אלא אם כן העומד שבו מרובה על הפרוץ. ^{סה} ויש מחמירים שאם הפרצה יתירה מעשר צ"ל העומד מרובה על הפרוץ גם נגד הפרצות שבדופן ג' וד', ואין זה עיקר. ^{סו} ויש מקילים שאם עשה צורת הפתח אין צריך להיות העומד שבדופן מרובה על הפרוץ שבו אלא אם יש שיעור ז"ת ^{סז} בין כל העומד סגי ואפי' אם הפרוץ שבינתיים יתר מיו"ד.

^{סח} ומ"מ לפי סברות אלו צריך ליזהר שלא יהי' פתחים ופרצות שהן ג' טפחים בקרנות, כי ב' דפנות צ"ל מחוברים לעולם כמין גאם.

^{סט} אבל בין דופן ב' לדופן ג' יכול לעשות פתח, שהרי בסוכה העשוי' כמבוי דלעיל ס"ג יש פתח בין הפס לכותל שבצדו אלא שניתקן בצורת הפתח, ולכן

^נ רבינו ירוחם בשם ר' אברהם אמסעל [צ"ל: אסמעאל, הובא בב"י ד"ה ורבינו ירוחם: "כדי שיעור סוכה"].

^ו ב"ח [ס"ד ד"ה ואם: "רוב הכשר סוכה"].

^{סא} כנ"ל [= כן נראה לומר] לפי דעת מגן אברהם [סק"ו?].

^{סב} [צ"ל: ד"ט = ד' טפחים].

^{סג} ר"ן [ב ב ד"ה ואמר רבא].

^{סד} [הערת המו"ל: בהכתב-יד מטושטש כאן, ואולי צ"ל: לבוד, ע"כ. אך לכאורה הכוונה: אלא אם כן יש פס טפח ומשהו בב' דפנות כמין גא"ם, או בפס ד' ומשהו בסוכה העשוי' כמבוי].

^{סה} רמב"ם לפירוש המגיד משנה וכסף משנה ה' סוכה [פ"ד הי"ב, מובא בשו"ע ס"ה].

^{סו} רבינו ירוחם בשם ר"א אמסעל [ראה לעיל הערה נט, והיא הדעה הראשונה במחבר ס"ה].

^{סז} [צ"ל: ז"ט = ז' טפחים].

^{סח} ר"ן [שם] רמ"א [שם].

^{סט} ס"א ס"ק [הכוונה למגן אברהם סק"ז. וקמ"ל שניתן להחליף החיבור של לבוד בחיבור של צורת הפתח, ובלבד שיש פס ד'].
צורת הפתח, ובלבד שיש פס ד'.

גם בסוכה העשוי' כמין גא"ם יכול לעשות בענין זה. ומ"מ צריך לעשות פס ד' ג"כ וצורת הפתח.

^ע ויש חולקים על זה ואומרים שלא החמירו חכמים כלום בדופן סוכה מברופן שבת בכל ענינים הנ"ל בין במחיצות של שתי ושל ערב, ^ס ויש מחמירי' בשל ערב, ובין לענין עומד כפרוץ, לא החמירו כלל להיות שיעור מקום עומד במקום א' דהיינו ד' טפחים אלא אפילו בג' טפחים סגי כדינו לשבת.

^{עב} וכן לענין צורת הפתח דינו ג"כ כשבת ולא הצריכו במחיצה שלישית פס עם צורת הפתח אלא כשאינו עושה צורת הפתח על פני כל הדופן, אבל אם עושה על פני כל הדופן די בצורת הפתח לבד בכל הג' דפנות.

^{עג} ויש מקילים יותר ואומרים שדופן סוכה קל הוא מדופן שבת ג"כ לענין שגם בשתי הדפנות עצמן הפרוץ שבהן מרובה על העומד שבהן כשירה, ובלבד שיהי' בכל עומד שיעור ז' טפחים ואפי' הפרצה היא עשר אמות.

ולכאורה משמע שאפילו יש כמה פרצות כאלו שרי. מיהו אפשר שגם לפי דעה זו, אינו מותר אלא רק בפרצה א' בנתיים אבל אם יש ב' פרצות וכל א' כעשר, הרי העומד שבינתיים מתבטל משום דאתי אורא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל לי', ונמצא פרוץ יתר על יו"ד אמות ופוסל הסוכה, אלא א"כ עשו לו צורת הפתח. ולענין הלכה נראה דלכתחלה יש להורות כסברא הראשונה ^{עד}. אבל בדיעבד יש לסמוך על סברא האמצעית ^{עה}.

ו ועוד יש חילוק בין דופן שבת לדופן סוכה דאילו בדופן שבת אמרינן גוד אסיק מחיצתא כמ"ש ריש סי' שמ"ה כל שהמחיצות שלמטה ניכרים למי שעומד על גבי העמוד, כמשנ"ת שם סב"ג ^{עז}. משא"כ בסוכה לא אמרי' גוד

^ע מהרש"א [טז ב על תוד"ה בפחות] מהר"ם לובלין [ז א, סוף תוד"ה הנ"ל] קרבן נתנאל [פ"ק סי' לא אות נ], וכן נראה דעת רש"י [ז א ד"ה דופן סוכה כדופן שבת].

^{עא} [ראה מהרש"א שם].

^{עב} הגהות מיימוניות [פ"ד אות ג] רבינו ירוחם [נ"ח ח"א נד ע"ד, הובא בב"י סו"ס ה].

^{עג} רבינו ירוחם [שם] בשם ר' אברהם אסמעאל.

^{עד} [שסוכה חמורה משבת].

^{עה} [שסוכה שווה לשבת].

^{עי} [להעיר שהרמ"א הכריע לעשות לכתחלה מחיצות שלימות. גם, שעדיף ג' דפנות שלימות מד' דפנות חסרות. ומחבר זה לא הביא דברים אלו כלל].

^{עז} [בסעיף ב שם: וכן תל גבוהה עשרה ורחבה ארבעה].

אסיק אף במחיצות ניכרות ע"א אלא א"כ יש מחיצות ממש למעלה. הלכך אם נעץ ד' קונדסין על ד' שפתי הגג וסיכך על גבן פסולה ולא אמרינן גוד אסיק ולא לומר שרואים את המחיצות התחתונות כאלו עולות למעלה עד שפת הסיכוך. ונמצא אין לסוכה זו מחיצות ופסולה ע"מ מדאורייתא.

^פ ויש אומרים שאינה פסולה רק מדברי סופרים, דמדאורייתא שוה שבת לסוכה, רק שחכמים החמירו בזה.

^{פא} ויש חולקים על זה ואומרים שאע"פ שאין אומרים בסוכה גוד אסיק, ^{פב} הני מילי כשהמחיצות שלמטה אין ניכרות גם למטה מבפנים כעין דירה אלא מבחוץ כגון עמוד גבוה יו"ד, אבל בשפת הגג הואיל ומחיצות הבית הן מחיצות הניכרות כעין דירה למי שעומד בפנים, אמרינן בהו גוד אסיק, ולכן הסוכה כשרה. אבל אם נעץ ד' קונדסין באמצע הגג או בארץ וסיכך על גבן הסוכה פסולה. ואעפ"י שיש בכל קונדס טפח על טפח או אפי' אמה על אמה בענין שלגבי שבת חשוב ד' מחיצות והוי רשות היחיד ממש כמ"ש בסי' שמ"ה, אבל לגבי סוכה לא הוי מחיצה מדאורייתא ^{פג} {פני יהושע ^{פד} שהוא רק מדברי סופרים ^{פה}}.

^{פו} ואפילו לפי סברא זו דווקא אם סיכך על שפת הגג ממש, אבל אם הרחיק משפת הגג אפילו פחות מג' טפחים הסוכה פסולה משום דנצטרך לומר ב' דברים גוד אסיק ולבוד וכולי האי לא אמרינן לכולי עלמא ^{פי} כיון שאין המחיצות ממש למעלה.

^{פח} ולענין הלכה העיקר כסברא הראשונה. ^{פט} ומ"מ כשאין סוכה אחרת כלל צריך לישוב בה משום דגם לסברא ראשונה הוא ספק של תורה אם אומרים גוד אסיק. אבל מ"מ לא יברך עליו דספק ברכות להקל.

^{עח} קרבן נתנאל [פ"א סימן ו אות ט].

^{עט} ר"ן [ב א ד"ה וגרסינן תו בגמרא ת"ר, והוא דעה הא' בשו"ע ס"ו].

^פ פני יהושע [ד ב סוף הפירוש על סבר אבין].

^{פא} רמב"ם [פ"ד הי"א].

^{פב} תוס' [ד ב ד"ה אבל].

^{פג} ר"ן [שם].

^{פד} פני יהושע [שם].

^{פה} [זה שייך לציונים שעל הגליון].

^{פו} ריטב"א [].

^{פי} קרבן נתנאל [פ"ק סימן ו אות ט, בשם הריטב"א].

^{פח} שו"ע [היינו שהעיקר כדעה קמיתא, לא כה"ש מכשירין].

ז כבר נתבאר ^צ דאמרינן מיגו מסוכה לשבת לענין שמותר לטלטל בתוך הסוכה בשבת שבתוך החג משום מיגו דהוי דופן לענין סוכה הוי נמי דופן לענין שבת. ואעפ"י שבלאו הכי הי' אסור לטלטל בה בשבת כמשנת"ל. וכיון שכן ^{כא} כל שכן דאמרינן מיגו משבת לסוכה, שהרי אסור שבת הוא איסור סקילה וחמורה מסוכה שהיא איסור עשה.

לפיכך ^{כב} סיכך על גבי מבוי ^{כג} מפולש שיש לו לחי מצד אחד ^{כד} אעפ"י שרוחב הלחי ועביו כל שהוא, שנמצא שאין כאן טפח בדופן שלישי של הסוכה ופסולה הסוכה מן התורה, ^{כה} מ"מ כיון שלענין השבת קיי"ל דלחי הוי משום מחיצה והוי רשות היחיד מן התורה, ^{כז} או עכ"פ מותר לטלטל בה מן התורה, הוי נמי מחיצה לענין סוכה. ^{כח} והני מילי בשבת שבתוך החג ומטעם מגו כו' אבל בשאר ימות החג דהיינו בח"ג ^{כט} שאז אין הלחי חשוב לכלום שאין צריך לו, אז הסוכה ג"כ פסולה, דלענין מצות סוכה לא אגמרי' לחי למחיצות אלא לשבת דוקא.

^צ וביו"ט כשאינו חל בשבת יש להסתפק אם יוצאים בסוכה זו, שלדברי האומרים ^פ שהוצאה שלא לצורך לגמרי אסורה דאורייתא ביו"ט ולוקין עלי', אם כן מהני לחי זה מדאורייתא ואמרינן מגו. אבל לדברי האומרים

^{פט} פרי מגדים [מ"ז סק"ז].

^צ [].

^{כא} גמ' ז'.

^{כב} רבה [שם].

^{כג} רש"י [ז א ד"ה סיכך] רמב"ם [בפ"ד ה"י לא נתפרש. וראה מגן אברהם רס"ק ט ובלבו"ש שם, שלהרמב"ם מיירי באינו מפולש] רא"ש [פ"ק ריש סימן ט].

^{כד} ר"ן [] פרי מגדים [א"א סוס"ק ט, בשם הר"ן].

^{כה} רש"י [ז א ד"ה סיכך: "למהוי רשות היחיד"].

[להבהיר: מדרבנן אסור לטלטל במבוי זה בשאר שבתות. ורק בשבת זו, בגלל מצות סוכה הקילו רבנן להתיר הטלטול בסוכה זו, כדין תורה של שבת].

^{כז} ע' רמב"ם ריש פרק י"ז מה' שבת ובמגיד משנה שם [שי"ל שהיקף ג' מחיצות הוי כרמלית, ותוספת לחי מתרת את הטלטול בתוכה, אבל הזורק לתוכה מרה"ר לא יתחייב. אך י"ל שתוספת הלחי משוה אותו רה"י מן התורה - והיינו כרש"י.

ולאופן הב', כאן דבמבוי מפולש קאינן, מועיל הלחי לאפוקי מרה"ר ולמיהוי כרמלית, שמותר לטלטל בו מן התורה. ודי בזה שיוכל להכשיר גם הסוכה].

^{כח} גמ' [שם] ופוסקים [ראה רש"י ד"ה מחמירתא].

^{כט} [צ"ל: בח"ה = בחול המועד].

^צ ע' לבוש [ס"ז, שהזכיר (פעמיים) שבחול המועד לא יועיל. משמע דעתו שביו"ט יועיל.

דרו"ח רע"ק"א כת"י ז א; קבא דקשייתא אות פט].

^פ [ראה ב' הדעות בביצה יב א].

שמדאורייתא גם הוצאה שלא לצורך לגמרי מותרת ביו"ט רק שחכמים גזרו עלי', א"כ אין הלחי חשוב לכלום מדאורייתא ביו"ט ואי אפשר להתיר על ידו משום מיגו סוכה זו שפסולה מדאורייתא כיון שאין לה דופן ג' [ברוחב] טפח עכ"פ.

ויש להחמיר בזה אלא אם כן הלחי רחבו טפח, שאז מדאורייתא מהני לענין סוכה אלא שחכמים הצריכו פס ד' וצורת הפתח, ובדברי סופרים יש לסמוך על האומרים דהלחי מהני לענין יו"ט ג"כ. א"כ א"נ א"פ כיון דהלחי זה מהני לענין יו"ט עכ"פ מדרבנן, אמרינן מגו מדרבנן לדרבנן.

א"כ וכן אם סוכך על גבי פסי ביראות ברשות הרבים, כשירה הסוכה בשבת שבתוך החג, דקיי"ל דפסי ביראות חשובים כרשות היחיד לענין שבת מדאורייתא כמ"ש בסי' שמ"ה ס"ד, ואמרינן מגו דהוי דופן לענין שבת הוי נמי דופן לענין סוכה.

א"כ ואע"ג שמדברי סופרים אינן חשובים מחיצות להתיר הטלטול בתוכו, אלא לעולי רגלים בלבד התירו לעשות כן סביב הביראות שברשות הרבים כמו שנתבאר שם, מ"מ בשביל מצות סוכה לא החמירו בזה חכמים ואוקמוה אדאורייתא. ואפילו אין שם בור כלל א"כ. ובלבד שתהא הסוכה במקום שפסין מועילין מדאורייתא, ולא בחצר א"כ שהיא כבר רשות היחיד ואין פסין אילו מועילים כלום.

א"כ ומהאי טעמא נמי הקילו חכמים בסיכך על גבי מבוי מפולש שיש לו לחי משום מגו דהוי דופן לשבת כו', אע"ג דלענין שבת נמי אסור לטלטל בה מדברי סופרים כיון שהוא פרוץ בצד הרביעי, מ"מ משום מצות סוכה אוקמוה רבנן אדאורייתא לחושבו מחיצה גמורה לסוכה גם מדברי סופרים.

א"כ [= אם כן].

א"כ [מיותר, כי הכל טעם אחד, שמכיון שהלחי מועיל לענין איסור דרבנן של הוצאה ביו"ט שלא לצורך, יועיל גם להכשיר הסוכה מפסולה דרבנן, שהרי מדאורייתא די בדופן ג' ברוחב טפח].

א"כ רבה ז' [ב, ע"ש בב"ח שכן צ"ל, ולא 'רבא'].

א"כ תוס' [ד"ה סיכך ע"ג פסי ביראות, שם].

א"כ ראבי"ה [סימן תרח, מובא ברא"ש שם].

א"כ לבוש [ס"ז].

א"כ רש"י רא"ש [שבציון צג].

ק"ח וכיון שהוא כשר למצות סוכה מותר גם כן שאר טלטול בה בשבת זו שבתוך החג, גם שהוא שלא לצורך סוכה. והוא הדין בין הפסין.

ק"ט ויש חולקים על זה ואומרים דלא אמרינן מגו משבת לסוכה היכא דבשבת גופא אסור לטלטל מדברי סופרים, דאם כן גם הסוכה פסולה מדברי סופרים עכ"פ. ולא אמרו סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי כשר אלא במבוי סתום מג' רוחותיו ויש לו לחי ברוח רביעית, שמותר לטלטל בו גם מדברי סופרים, אז הסוכה כשירה גם כן אע"פ שאין לה רק ב' דפנות, כגון שסיכך רחוק מדופן הג' על דרך שנתבאר לעיל סעי' ג'

ק"י או שסיכך חצי רוחב המבוי מצד האחד בכל האורך מראשה מצד הלחי עד סופה צדה הסתום, שאז לחי זה משלים במקום דופן ג', מיגו דהוי דופן לענין שבת גם מדברי סופרים להתיר הטלטול בתוכו הוי נמי דופן לענין סוכה.

ק"יא ויש מחמירים לומר דלא מהני אלא אם כן הלחי רוחבו טפח שאז סוכה זו כשרה מדאורייתא, אבל אם [אין] בלחי טפח לא מהני, דלא שייך לומר מיגו דהוי מחיצה לענין שבת כיון דמדאורייתא אין הלחי מועיל כלום במבוי זה שבלאו הכי הוא רשות היחיד מן התורה כיון שיש בו ג' מחיצות רק שמדרבנן צריך לחי, ולא שייך לומר מיגו דרבנן לדאורייתא אלא מדרבנן לדרבנן.

וכל זה בשבת שבתוך החג, אבל בשאר ימות החג פסולה סוכה זו. ועד"ז גם בפסי ביראות ק"ב לא התירו אלא בזמן שהיו עולי רגלים והי' עשוי' סביב בור ממש שהי' מותר לטלטל בהם או היכא דשכיחו מתיבתא שהתירו גם עכשיו בכה"ג ק"ג.

ק"ד ומ"מ יש מתירין אפילו לסברא זו בפסי ביראות העומדים ברה"ר אע"פ שאין שם בור שאסור לטלטל שם מדברי סופרים, מ"מ כיון שיש היתר גם מדברי סופרים לעולי רגלים, ובכה"ג לא העמידו דבריהם ג"כ במקום מצות סוכה, ואז מותר גם לטלטל בה בשבת זו שבתוך החג. משא"כ במבוי מפולש

ק"ח רא"ש [שם] לבוש [שם].

ק"ט תוס' [שם ד"ה סיכך על גבי מבוי] ר"ן [ג א ד"ה ואמר רבא סיכך ע"ג מבוי].

ק"י מהרש"א [על התוספות הנ"ל].

ק"יא ר"ן [שם - אינו מפורש, ולדעתו אמרינן מגו גם לדאורייתא, כדלקמן] תוספות [שם בתחלת הדבור].

ק"ב [כי לדעה זו לא יועיל הא דהוכשר לדאורייתא, כי אם כאשר הוכשר לפועל גם מדרבנן].

ק"ג [ראה עירובין כא א].

ק"ד תוספות [שם ד"ה סיכך ע"ג פסי ביראות, ראה מגן אברהם סוס"ק ט].

שיש לו לחי שאסור לטלטל בו מדברי סופרים לעולם, העמידו דבריהם גם במקום מצות הסוכה.

ולענין הלכה לכתחלה יש להחמיר כסברא האחרונה קטו שלא להתיר אלא במבוי שתום ולחי רוחב טפח, או במבוי מפולש שיש צורת הפתח בצדו ה"ב קטז וסיכך על פני כולו, אז אפילו בצדו הב' יש לחי עובי כלשהו מהני ג"כ לענין סוכה. והוא הדין אם סיכך לצד שיש בו צורת הפתח.

אבל אם סיכך לצד הלחי, צ"ל הלחי רחבו טפח קיז. אבל בדיעבד יש להקל כסברא ראשונה קיח.

קט ויש מחמירים עוד לומר דלא אמרינן מיגו כלל להתיר איסור דאורייתא אלא להתיר דבר האסור או הפוסל מדברי סופרים לבד. קכ ולפיכך בין במבוי מפולש קכא בין במבוי שתום לא התירו אלא אם כן הלחי רחבו טפח שאז הוי דופן לסוכה מדאורייתא, רק שמדרבנן צריך להעמידו פחות מג' סמוך לדופן ולעשות לו צורת הפתח, ובזה התירו לשבת שבתוך החג אפילו העמידו אצל הכותל ממש ולא עשה לו צורת הפתח משום מגו דהוי דופן לשבת כו'.

ואע"פ שרוב הפוסקים חולקים על סברא זו קכב וסבירא להו דאמרינן מיגו בדאורייתא ג"כ, וכן הלכה, מ"מ ראוי להחמיר לכתחילה כסברא זו. אבל בדיעבד כגון שכבר קידש היום ואי אפשר לתקן, יש להקל.

ח וכל זה קכג לענין גוד אסיק קכד אבל לענין גוד אחית אין חילוק בין דופן שבת לסוכה, דכמו שלענין שבת אמרינן גוד אחית מחיצתא דהיינו פי תקרה יורד וסותם, שאם נפרצה מחיצה אחת במלואה ונשאר קירוי עלי' ויש בו רוחב ד'

קטו [היינו הר"ן דלעיל ציון קט].

קטז [בהערת המו"ל (ע' 160 הע' 4) כתב שצ"ל: הא'].

קטז [כי אז תועלת הלחי לענין שבת היא רק מדרבנן, ואין ביכולת המגו לוותר על דין דופן טפח בסוכה שהוא מן התורה].

קיח [י"ל הכוונה בלא צורת הפתח, שאז מועיל לחי זה לענין שבת מן התורה, ועקב כך הוא מכשיר הסוכה. או י"ל הכוונה גם שיש צורת הפתח - המרוחקת מהסכך. ואע"פ שמן התורה אין צורך בלחי זה, אבל מכיון שבהעדר צורת הפתח היה הלחי מועיל מה"ת לענין שבת, מועיל הוא גם להכשיר הסוכה].

קיט ר"ן בשם יש אומרים [אך איהו מסיק דלא כוותייהו].

קכ פרי מגדים [א"א סק"ט, שדעת התוספות הוא כה'יש אומרים' שבר"ן].

קכא [שיש לו צורת הפתח בצדו הב', רחוק מהסיכוך].

קכב ר"ן [שם].

קכג [הערת המו"ל (ע' 161 הע' 12) דקאי על כך דלעיל סעיף ו].

קכד עיין ב"ח [סוף ד"ה ומ"ש אפילו, בביאור דין פי תקרה ודין חבוט רמי].

טפחים וי"א אפילו טפח א' אומרים פי תקרה יורד וסותם, כך ג"כ לענין סוכה אם סיכך על גבי אכסדרה שיש לה ב' מחיצות כמין גא"ם ובשלישית אין לה מחיצה קכ"ה אלא קורה רחבה ד' טפחים, אומרים פי תקרה יורד וסותם והוי מחיצה קכ"ו וי"א שבסוכה אין צריך רק רוחב טפח לדברי הכל משום דמחיצה שלישית דסוכה קילא משבת.

והוא הדין אם סיכך כן בבית ואפילו אם דופן א' או אפילו ב' הדפנות שכמין גא"ם רחוקות קצת בענין שצ"ל דופן עקומה, מ"מ אמרינן בשלישית פי תקרה יורד וסותם קכ"ו ואין צריך צורת הפתח כלל.

ולדברי האומרים שבשבת אמרינן פי תקרה יורד וסותם אפילו בשתי מחיצות אם נשאר ב' מחיצות דבוקות זו בזו כמין גא"ם כמ"ש בסי' שס"א קכ"ח קכ"ט יש אומרים שבסוכה אומרים ג"כ כן אפילו בשתי מחיצות, דהיינו אם נשאר מחיצה א' לבד לסוכה.

והוא שלא יהי' פילוש וקפנדריא כגון אם סיכך בו במקום שיש לה ב' מחיצות כמין גא"ם, אלא שהא' רחוקה יותר מד' אמות ק"ל ויש לומר פי תקרה יורד וסותם, בשתי מחיצות הפרוצות אומרים פי תקרה יורד וסותם, אבל אם יש פילוש וקפנדריא ביניהן כגון בסוכה העשוי' כמבוי אין אומרים בדופן ג' פי תקרה יורד וסותם.

ואם יש לה ב' פצימין ברוח ג' על דרך שיתבאר לקמן אי"ה קלא וי"א שאומרים בזה פי תקרה יורד וסותם. ויש לסמוך על דבריהם בדיעבד. קלב וכל זה כשהמחיצות שאומרים בהן פי תקרה יורד וסותם הוי עשויות להיות מחיצות לחטלי' קלג שסיכך בו כגון סיכך באכסדרא כנ"ל.

קכ"ה מגן אברהם [סקי"ב].

קכ"ו ב"ח [שם]. המגן אברהם לא ניחא שיטת הב"ח, וזה המחבר לא רמז לכך].

קכ"ז עיין רא"ש [בפ"ק סימן לד - שם הצריך צורת הפתח. אלא דשם מיירי במחיצה שלא נעשה לתוכו. עיין בארוכה במחצית השקל ס"ק יב ד"ה בולטין].

קכ"ח [ס"ב ברמ"א].

קכ"ט ריטב"א [יח א ד"ה סיכך ע"ג אכסדרה - במהדורת מוה"ק: ליד ציון 400, ש"נ שכן הוא דעת הרא"ה].

קל [כך שאי אפשר לומר בו דופן עקומה].

קלא ב"א [] רמב"ם [פ"ד ה"ח וט'].]

קלב ב"ח [ד"ה ויש לדקדק] קרבן נתנאל [על הרא"ש שם, ס"ק א].

קלג [צ"ל: למטלי' = סוכה].

ט אע"פ שנתבאר למעלה ס"ו שאין אומרים גוד אסיק במחיצות דסוכה, הני מילי כשאין לה מחיצות הניכרות ונראות ממש, אבל אם יש לה מחיצות נראות ממש אע"פ שאינן מגיעות לגג, הרי זו כשרה, לפי שאומרים בזה גוד אסיק מחיצות אלו, והרי הם כאילו מגיעות לגג. לפיכך אמרו חכמים שמחצלת ז' ומשהו מתרת בסוכה משום דופן ואפילו בסוכה גדולה, פי' שהיא גבוהה הרבה, מפני שמעמידה בפחות מג' סמוך לארץ ואמרינן לבוד והוי מחיצה עשרה. ואע"פ שרחוקה הרבה מהגג אין בכך כלום כדאמרינן גוד אסיק.

ובלבד שיהא הגג מכוון כנגדן ממש, אבל אם אינו מכוון ממש, אפילו יש אויר רק פחות מג' טפחים, הסוכה פסולה, אע"פ שאם היו הדפנות מגיעות כנגד הסכך הי' כשר אפילו אם הרחיק הסיכוך מן הדפנות פחות מג' טפחים משום דאמרינן לבוד, שאני הכא כיון שאין הדפנות מגיעות לסכך אלא שמתכשרת ע"י גוד אסיק, והיינו דווקא כשהסיכוך מכוון כנגדו, אבל אם אינו מכוון צריך לומר גוד ולבוד במקום א', וכולי האי לא אמרינן.

ויש חולקין ומתירין גם בזה, וכן הלכה. ומ"מ לכתחלה יש להחמיר כסברא הראשונה, להיות הסכך מכוון ממש.

ואם אין גג הסוכה גבוה מן הארץ רק י' טפחים, אז אפילו אם אין בדופן רק ד' טפחים ושני משהויין כשרה [והוא] שהעמידו באמצע והרי הוא סמוך לארץ פחות מג' משהו וסמוך לגג פחות מג' משהו ואומרים לבוד למעלה ולמטה וחשוב כסתום, ובלבד שיהי' הגג מכוון כנגדן ממש.

ואם היו הדפנות גבוהות מן הארץ יותר מג' טפחים פסולה, אע"פ שהן דפנות שלימות י' טפחים ומגיעות לגג, אין אומרים בזה גוד אחית כדרך שאומרים גוד אסיק באם אינו מגיעות לגג, דשאני למטה מלמעלה, דכל מחיצה שהגדיים בוקעים בה אינו מחיצה, והוא שיעור ג' טפחים. משא"כ למעלה אין שייך בקיעת גדיים. ואפילו ב' מחיצות הן מגיעות לקרקע [ורק] במחיצה ג' עשה כן, הרי זו פסולה.

ואע"פ שנתבאר לעיל שאומרים פי תקרה יורד וסותם במחיצה אחת, דהיינו גם כן מתורת גוד אחית ולא חיישינן לבקיעת גדיים, ק"ד שאני התם דכיון שאין שם מחיצה כלל אלא שאנו אומרים דעל ידי פי תקרה לבד הוי לי' כאילו כולו סתם עד למטה, משום הכי לא שייך לומר דבקיעת גדיים מבטלו להך מחיצה. משא"כ במחיצה תלוי' דלא שייך פי תקרה, אלא שאנו רוצים

ק"ד פני יהושע ט"ז א' [ד"ה במשנה].

להתיר ע"י אותה מחיצה תלוי' עצמה, משום הכי שפיר אמרינן דבקיעות גדיים מבטלי להך מחיצה והוי כמאן דליתא.

קלה ויש מי שנראה מדבריו דס"ל דגם פי תקרה יורד וסותם לא אמרינן מדאורייתא מהך טעמא דבקיעות גדיים אלא רק מדרבנן לבד או כשיש פצומין, והלכה כסברא הראשונה.

י כבר נתבאר בסימן שס"ב ובסי' תרכ"ח שכל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצוי' דיבשה אינה מחיצה. הלכך העושה סוכתו בין האילנות והאילנות הן הן הדפנות, אם היו חזקים (אם) [אן] שקשר אותם וחזק אותם עד שלא תהא הרוח מצוי' מנידה אותם תמיד, ומילא בין האמורים קלי בתבן וקש וקשר אותם כדי שלא תנוד אותם הרוח, הרי זו כשרה ואם לאו פסולה.

על כן אין נכון לעשות המחיצות מיריעות של פשתים בלא קנים. ואע"פ שקושרם בטוב, זימנין דמנתקי ולא אדעתי, והוה לה מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצוי'. והרוצה לעשות סוכה בסדינים, טוב שיארוג במחיצות קנים בפחות מג' שאז אע"פ שינתקו היריעות, יסמוך על מחיצת הקנים.

ולדברי האומרים דמחיצות שתי לא מהני אלא א"כ יש ד' מחיצות, צריך ליוזר לתקן קנים בכל ד' מחיצות, או עכ"פ לחזור ולקשור היריעות בטוב בחול המועד אם עשה רק ג' מחיצות. ומ"מ העיקר כסברת האומרים דמחיצות שתי מהני.

ויש אומרים דהא דחיישינן דילמא מינתקא ולא אדעתי' היינו דווקא אם עשה כל המחיצות מיריעות, אבל במחיצה אחת אין לחוש, והוא שקשרה בטוב, וכדלקמן סי"ב קל'. ויש חולקין וסבירא להו דאפילו במחיצה אחת חוששין לזה. ובשעת הדחק יש לסמוך על סברא הראשונה.

קלה רמב"ם סוף פי"ז מהלכות שבת [אכסדרה בת ג' מחיצות, והתרנו לטלטל בתוכה מדין פי תקרה, הרי הזורק לתוכה מרה"ר הוא פטור] ומפנ"י בני הירושלמי [צ"ל: וע' פני יהושע (שם) בשם הירושלמי (שם השוו דין מחיצה תלויה ודין תחת הגשר, שהוא מדין פי תקרה)] ועיין חדושי הרשב"א שבת ק' סע"ב [צ"ל: צט סוף ע"ב, שם הקשה על דין פי תקרה, למה אין בקיעת הגדיים פוגעת בו].

קלי [צ"ל: האמירים, כלשון הרמב"ם פ"ד ה"ה].

קלי [צ"ל: סי"א].